

TOPLUM İÇİNDE KÖKLÜ DEĞİŞİM: 2012 ALMANYASI'NDA AŞIRI SAĞ YÖNELİMLER

FES'İN YENİ "TOPLUM İÇİ ARAŞTIRMASI"
ÖZET SONUÇLAR (SEÇKİ)

OLİVER DECKER, JOHANNES KIESS, ELMAR BRÄHLER vd.

- Berlin'deki bir kamu araştırma enstitüsü olan USUMA tarafından yüz yüze gerçekleştirilen ve temsil niteliği olan 2012 yazındaki bu anket; rasgele seçilen 2.415 Alman vatandaşı (göç arka planı olan ve olmayan) ile göç arka planı olan ama Alman vatandaşı olmayan 95 kişiyi kapsamaktadır.
- Friedrich Ebert Vakfı açık ampirik bulgulara dayanarak yıllardan beri Almanya'da aşırı sağ düşüncenin "marginal bir problem" olmadığını, toplumun içinden/ortasından çıktığına işaret etmektedir. Friedrich Ebert Vakfı inisiyatifiyle 2006'dan beri 2 yılda bir yapılan "Toplum İçi Araştırmaları"nda, toplumun bütün katmanlarında aşırı sağ tutumun büyük oranda yaygın olduğu saptanmıştır.
- 2012'de de gerçekleştirilen ve temsil niteliği olan bir anketin sonuçları olan "Toplum İçinde Köklü Değişim" araştırması, Almanya'daki demokrasi karşıtı görüşlerin güncel bir barometresidir.

İÇİNDEKİLER

1. Aşırı Sağ Görüşlerdeki Yüksek Düzey	3
2. Yabancı Düşmanlığının Yeni [Doğu] Eyaletlerde Artışı	3
3. Demokrasiyi Onaylama	3
4. Birincil ve İkincil Antisemitizm	4
5. İslam Düşmanlığı ve İslam Eleştirisi	4
6. Göçmenlerin Siyasi Görüşleri	4
7. Sonuç.	5

1. Aşırı Sağ Görüşlerdeki Yüksek Düzey

Almanya'da aşırı sağ yaklaşımlar, sürekliliğini yüksek bir düzeyde korumaya devam etmektedir. Sağ otoriter bir diktatörlük taraftarlığı azalırken bütün eyaletlerde, halk arasındaki şovenizmin oranı hemen hemen % 20 civarında seyretmektedir. Tüm Almanya çapında % 25,1 ile yabancı düşmanlığı aşırı sağ zihniyetin en yaygın boyutudur. Antisemitizm ortalama her on bir Alman'ın birinde kendini göstermekte ve ilk defa olarak Doğu Almanlarda Batı Almanlara göre daha yüksek oranda görülmektedir. Şimdiye kadar özellikle Batı Almanya'da bir sorun olarak ortaya çıkan Nasyonal Sosyalizmin [abartılmayacak bir şey olarak] üstünü örtme, artık aynı şekilde Doğu'ya da damgasını vurmaktadır.

Burada toplumsal gruplar arasında yaş, eğitim düzeyi ya da göç arkaplanı gibi özelliklere göre farklılık gösteren önemli ayrımlar ortaya çıkmaktadır. Bütün boyutlar içinde eğitimin, aşırı sağ görüşler karşısında bir "koruyucu etmen" özelliği taşıdığı görülmektedir: Abitur yapmış olan lise mezunları, lise eğitimi almamış olanlarla karşılaştırıldığında, aşırı sağ düşünceye belirgin bir şekilde daha az eğilim göstermektedir. Yabancı düşmanlığı özellikle işsizlerde, antisemitizm de emekliler arasında daha yaygın olarak görülmekte, aşırı sağ görüşlerin tüm boyutları 60 yaş üzeri grupta en yüksek düzeye ulaşmaktadır.

2010 yılı ile karşılaştırıldığında, tüm Almanya çapında aşırı sağ yaklaşım (kendi içinde kapalı aşırı sağ dünya görüşü) % 8,2'den % 9,0'a yükselmiştir. Batı Almanya'da küçük bir düzeyde (% 7,6'dan % 7,3'e) düşüş yaşanırken, Doğu Almanya'da (% 10,5'ten % 15,8'e) yoğun bir artış olmuştur.

Böylesi bir eğilim 2006'dan buyana bir süreklilik göstermektedir: Batı Almanya'da kendi içinde kapalı aşırı sağ dünya görüşüne sahip kişilerin oranı sürekli olarak düşerek % 9,1'den % 7,6'ya, inerken, Doğu'da bu oran iki kattan daha fazla artarak % 6,6'dan % 15,8'e ulaşmıştır.

2. Yabancı Düşmanlığının Yeni [Doğu] Eyaletlerde Artışı

2012'de Batı Almanya'da her beş kişiden biri yabancı düşmanı görüşler taşıırken, Doğu Almanya'da nüfusun neredeyse % 39'u açık bir şekilde yabancı düşmanı düşüncelere sahiptir. Doğu'da oran 2004'ten beri artmaktadır: O zamanlar her dört Doğu Almandan biri –aynen Batı Almanlarda oldu-

ğu gibi– yabancı düşmanlığı göstermekteydi. Sivil toplumu güçlendirmeye yönelik bütün çabalara ve başarılı bir biçimde çalışan projelere rağmen, sadece Batı'da olumlu sonuçlara ulaşıldığı görülmektedir. Oldukça az göçmenin yaşadığı yerlerde, yabancı düşmanlığının özellikle yüksek olduğu bir kez daha saptanmıştır.

Bu araştırmanın yazarları ve diğer bazı yazarlar, Doğu'daki kaygı verici gelişmenin nedeni olarak ekonomik yapısal özellikleri görmekte; –öncelikle belli bölgelerin (özellikle de "rotadan çıkan" kırsal bölgelerin) genel sosyoekonomik gelişmeden kopuş fenomenine dikkat çekmektedirler. Ama rotadan çıkan düşüş halindeki bölgeler sadece Doğu'da değil Batı'da da bulunmaktadır. Genel olarak şehir eyaletlerinde (Berlin, Hamburg) durum, kırsal özellik taşıyan, sanayileşmenin az olduğu eyaletlere göre daha iyidir. Yani sonuç olarak, aşırı sağcılık kesinlikle sadece bir Doğu sorunu değildir. Yine de Doğu Almanya'da alışlagelen yaş etkeni ters yönde gelişmektedir: Doğu Alman genç nüfus (14-30 yaş arası) grubunda, önceki anketlerde sağ diktatörlük, şovenizm, sosyal Darwincilik yandaşlığı ve Nasyonal Sosyalizmin [abartılmayacak bir şey olarak] üstünü örtme eğilimi 60 yaş grubundakilere göre daha yüksek oranlara çıkmıştır. Genç Doğu Almanlar arasındaki yabancı düşmanlığı % 38,5 civarındadır.

3. Demokrasiyi Onaylama

Öte yandan, esas itibarıyla devlet biçimi olarak demokrasiyi onaylama oranı sevindirici derecede yüksektir (tüm Almanya'da % 94,9) ve 2010'a göre hem Doğu'da hem de Batı'da daha da artmıştır. Ama bu sonuçlar, tam anlamıyla bir rahatlama sağlamaz. Çünkü halihazırda Federal Cumhuriyet'te uygulandığı biçimiyle demokrasiden hoşnutluğa dair bir soru sorulduğunda ortaya çıkan görünüm (Almanya çapındaki % 50,6'lık oran) huzur kaçıracıdır. Ayrıca demokrasi vatandaşlar tarafından etkin olarak nadiren pratiğe geçirilmektedir. Zira Almanların % 67,6'sı siyasi katılımın başlıca biçimi olan seçim hakkını kullanmakta; kendilerine soru yöneltilenlerin % 42,3'ü imza kampanyalarına ve % 20'si izinli yürüyüşlere katıldığını belirtmektedir. Buna karşın sadece % 14,5'i bir siyasi partide etkin olarak çalışabileceğini vurguluyor. Şimdiye kadar bir partide çalışmış olanların oranı ise sadece % 10,5.

Ayrıca demokrasiyi onaylama, ekonomik duruma ilişkin genel değerlendirmeye sıkı sıkıya bağlıdır: Kendi ekonomik durumlarını olumlu olarak gören-

lerin oranı 2006'dan beri Doğu ve Batı Almanya'da sürekli olarak artmaktadır. Almanya çapında % 51 oranda kişi, durumunu iyi ile çok iyi arasında değerlendirmekte; bu oran 2006'da sadece % 38,5'ti. Halkın % 66,7'si gelecek bir yıl içinde durumunda bir değişiklik beklememektedir. Buradan aşırı sağ yönelimin bireysel ekonomik statü kaybıyla değil, daha çok Almanya'da ekonomik durumun genel olarak olumsuz değerlendirilmesiyle ilişkili olduğu sonucunu çıkarabiliriz.

4. Birincil ve İkincil Antisemitizm

"Toplum İçi Araştırmaları" hafif değişiklikler gösterse de yıllardan beri Almanların yaklaşık % 10'unun antisemit yönelimli olduklarını ortaya koymaktadır. Lakin burada "örtülü bir bildirişim" gözlenmektedir. Bu şu anlama gelmektedir: Almanlar antisemitizmle, örneğin yabancı düşmanlıklarından farklı olarak, açıkça göstermemektedir. İlk defa bir "Toplum İçi Araştırması"nda "klasik" antisemit ifadelerin kabulünün yanı sıra ikincil antisemitizm de ölçüldü ("Auschwitz'e rağmen ya da ondan dolayı antisemitizm"). Örneğin Almanların % 31,9'u şu cümleye katılıyor: "Günümüzde Yahudiler Holokost'a (Yahudi Soykırımı) dair anıları kendi menfaatleri için kullanmaktadır." Genelde ikincil antisemitist ifadeler verilen onay, birincil antisemitist ifadelerde olduğundan daha yüksektir. Birincil antisemitizmde göze çarpan şey, bunun özellikle Müslüman nüfusta yoğun olarak görülmesidir. Öte yandan Almanya'da ikincil antisemitizm söz konusu olduğunda, Müslümanların oranı ortalama bir degerde bulunmaktadır.

5. İslam Düşmanlığı ve İslam Eleştirisi

Son yıllarda, genel olarak İslam düşmanlığı artan bir şekilde, yabancı düşmanlığı gibi özellikle aşırı sağ partilerin propaganda alanı haline geldi. Bunun nedenleri araştırmanın sayılarında kendini gösteriyor: Almanların % 57,5'i İslamiyet'in geri kalmışlık olduğunu iddia ederken % 56,3'ü İslamiyet'i "arkaik bir din" olarak görüyor. Öyle görülüyor ki ırkçılık kendisine hedef olarak geniş oranda İslamiyet'i alıyor, böylelikle yeni bir kültürçülük kisvesine bürünüyor: İrkçi önyargılar artık uyduruk biyolojik geri kalmışlıkla değil, kültürel-dinsel geri kalmışlıkla temellendirilmekte.

Araştırma İslam düşmanlığı ve önyargısız İslam eleştirisini, bunlar arasında ayırım yaparak ele almakta-

dır. İki fenomen birbirinden ayırt edilebilir ama öte yandan İslam düşmanlığı güden kişiler, genel olarak İslam'a yönelik eleştirel ifadeleri de onaylamaktadır. Araştırmanın sorularını yanıtlayanların yaklaşık % 50'si, hatta neredeyse % 60'ı, münferit İslam düşmanı ifadeler tam olarak ya da büyük oranda katılmaktadır. İslam eleştirisinde onay oranı % 60'ların üzerindedir. Ayrıca, İslam düşmanlığı güden kişilerde sosyal statü kaybının ortalama değerlerinin, İslam'ı eleştirenlere göre daha yüksek olması ilginçtir.

6. Göçmenlerin Siyasi Görüşleri

Yeni FES "Toplum İçi Araştırması", ilk defa olarak göçmen arkaplanı olan (anne ve babanın en az birinin Almanya dışında doğmuş olması) ve olmayan kişilerle üçüncü grup olarak Alman vatandaşı olmayanların siyasi görüşlerine yer verdi. Beklendiği gibi göçmen arkaplanı olan katılımcılarda aşırı sağcılığa dair sorularda onay, düşük düzeydedir; ama sağ otoriter bir diktatörlüğü onaylama oranı hiç de böyle düşük değildir. Ayrıca "antisemitizm" boyutunda farklılık pek öyle büyük değildir. Buna ek olarak: Alman vatandaşlığı olmayanlar grubu, bu iki araştırma boyutunda [sağ otoriter diktatörlük ve antisemitizm] en yüksek onayı vermektedir. Aynı şekilde bu grubun "Nasyonal Sosyalizmin [abartılmayacak bir şey olarak] üstünü örtmede" en yüksek orana ulaşması da göze çarpmaktadır. Buna ilaveten Alman vatandaşlığı olmayanların otoriter yönelimleri, bu vatandaşlığa sahip olanlardan daha az değildir, bilakis tam tersi. Ayrıca Alman vatandaşlığına sahip olmayanlar grubu daha ziyade birincil antisemit görüşlere katılırken göçmen arkaplanı olan ya da olmayan Almanlar, daha çok ikincil antisemit ifadeleri paylaşmaktadır.

Araştırmaya katılan Alman vatandaşlığı olmayan kişiler, sosyal ve politik statü kaybıyla daha sık karşı karşıya gelmektedir. Göçmen arkaplanına sahip Almanlarda bu durum kendisini görece çok yüksek olan seçime katılmayanlar oranında göstermektedir. Politik katılımın diğer biçimlerine de (ör. yürüyüşlere ya da kamusal tartışmalara katılma) daha az ilgi gösterilmektedir. Genel olarak Almanya'daki tüm insanlar için geçerli olan, göçmen arkaplanı olan kişiler için daha büyük oranda geçerlidir: Çoğu kez demokrasi, insanın kendisini ilgilendiren bir şey olarak algılanmamaktadır. Toplumla bütünleş(tirme) ve topluma dahil etme toplumun bütününün önünde duran bir görevdir.

7. Sonuç

Ne yapmalı? Sağa karşı mücadeleye, [yaklaşık 20 kişiyi öldüren Neonazi yeraltı örgütü] "NSU"nun seri cinayetlerinin yol açtığı infialin ötesinde, en büyük öncelik verilmelidir. Ayrıca demokrasinin kendisini daha da güçlendirmek gerekir. Bunun anlamı şudur: sadece daha fazla demokrasi değil, aynı zamanda daha çok politikaya katılım. Özellikle kriz dönemi denilen zamanlarda maddi koşulların baskısı argümantasyonu kullanılmamalıdır. Bunun yerine, kesinlikle derine inen ve çok yönlü olan köklü toplumsal dönüşümlere etkin bir biçimde form vermek gerekmektedir. Sosyal bölünme ya da yapısal sosyal parçalanma ve insan düşmanı düşünce arasında dolaysız bir ilişki bulunmaktadır. Bu nedenle sosyoekonomik sorunları, yani refah dağılımına ilişkin sorunları, ulusal düzlemde olduğu gibi Avrupa düzleminde de ele almak özel bir önem arz etmektedir. Sosyal sorunları etnikleştirme, sadece ve sadece sağ popülizme ve aşırı sağ düşüncenin yayılmasına hizmet eder.

Demokrasiyi güçlendirecek çabalar daha da yoğunlaştırılmalıdır. Sivil toplum projelerini [devletten projeleri için yardım alan kuruluşların, aşırı sağcı yapıları desteklemeyeceğini taahhüt etmelerini isteyen] "aşırı sağ hükümü"yle (Extremismusklausel) genel bir şüphe altına sokmak ve aynı zamanda insan onurunu hiçe sayan aşırı sağcılık ile -hangi türden olursa olsun- aşırı solculuğu bir tutmak kabul edilemez ve yararsız bir şeydir. Oldukça reel olan aşırı sağ tehlikeyi, kurgusal bir aşırı sol tehlikesiyle bir tutarak, aşırı sağcılığın küçümsenmesine izin verilmemelidir.

KÜNYE

Çevirmen

Muharrem Açıkgöz

Friedrich-Ebert-Stiftung adına yayımlayan
Ralf Melzer, Verlag J.H.W. Dietz Nachf.,
Bonn 2012.

Bu yayında ifade bulan görüşler, Friedrich-Ebert-
Stiftung'un görüşleri ile örtüşmek zorunda değildir.

Friedrich-Ebert-Stiftung Derneği Türkiye Temsilciliği
Cihannüma Mahallesi Mehmet Ali Bey Sk. 12/D5
34353 Beşiktaş-Istanbul
Türkiye

Tel: +90 212 310 82 37

contact@festr.org

www.festr.org

Sorumlu : Michael Meier

© FES Türkiye, 2013